

WYSTAWA ANTYSEMICKICH RYSUNKÓW Z PRASY POLSKIEJ 1919- 1939 W ŻYDOWSKIM INSTYTUCIE HISTORYCZNYM

Ta wystawa – z rzadka budząca uśmiech, częściej porażająca, zatytułowana została *Obcy i niemili*, a jej wernisaż odbył się we wtorek 15 października.

Wystawa przygotowana została z dużą starannością. Przeprowadzono kwerendę ponad dwudziestu dzienników i periodyków wydawanych w Polsce w okresie II RP; były wśród nich wielonakładowe dzienniki (m.in. „Mały Dziennik”, „ABC Nowiny Codzienne”, „Gazeta Poranna 2 grosze”, „Wieczór Warszawski”, „Dziennik Bydgoski”, „Kurier Poznański”), tygodniki literackie na czele z „Prosto z Mostu” Stanisława Piaseckiego, pisma satyryczno-humorystyczne („Mucha”, „Szczutek”), a także pisma programowo antysemickie („Szabes Kurier”, „Pod Pręgierz”, „Samoobrona Narodu”).

Zebrane antysemickie rysunki zgrupowano na wystawie w trzech głównych działach. Pierwszy, zatytułowany „**Oto Żyd**” – ukazuje karykaturalny, budzący odrazę wizerunek Żyda – zarówno zewnętrzny jak i pod względem cech charakteru. Drugi p.t. „**Gdzie mniejszość jest większością**” komentuje obecność Żydów w życiu ekonomicznym, społecznym, gospodarczym i kulturalnym II Rzeczypospolitej i przedstawia ją jako państwo „zażydzone”. Tytułem trzeciej części jest „**Co zrobić z Żydami?**” – a tu postulatem jest emigracja z Polski do której trzeba Żydów zmusić m.in. specjalnymi ustawami.

Ekspozycja jest przykrym dowodem na polski antysemityzm w okresie międzywojennym, który był faktem, ale przez państwo sanacyjne był zwalczany. Rysunki antysemickie zamieszczane były w prasie znajdującej się na ogół w zdecydowanej opozycji do rządzącego obozu sanacyjnego - „skorumpowanego” – jak twierdzono - przez Żydów i utrzymującego się u władzy „dzięki ich opiece”. Ten ostry atak na sanację i marszałka Piłsudskiego znalazł także swoje odbicie w rysunkach publikowanych w ówczesnej prasie.

Ważnym uzupełnieniem wystawy jest wzorowo opracowany katalog polsko-angielski zawierający – obok dokładnego spisu obiektów - dwa ważne artykuły: „Antysemickie karykatury od poł. XIX w. do I wojny światowej” GRZEGORZA KRZYWCA i „Antysemickie rysunki z prasy polskiej 1919-39” DARIUSZA KONSTANTYNOWA - komisarza wystawy.

GRZEGORZ KRZYWIEC omawiając ową rysunkową „mowę nienawiści” daje przykłady europejskie i podkreśla, że polskie karykatury Żydów późno dołączyły do „globalnego rynku nienawiści etnicznej”.

Ale dołączyły – i o tym mówi wystawa w ŻIH.

Barbara Petrozolin-Skowrońska